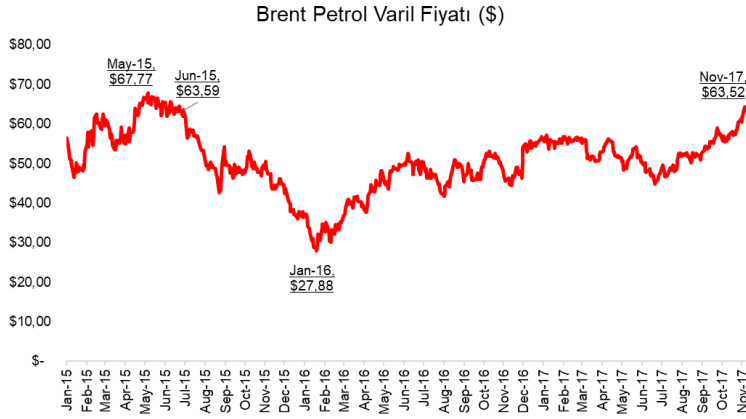

YÜKSELEN PETROL FİYATLARI VE TÜRKİYE'YE ETKİLERİ

2011 yılının başında 100 USD seviyesini aşan brent petrol vadeli fiyatları 2014 yılının ortasına kadar 110 USD seviyesinde seyretmiş, zaman zaman ise 120 USD'nin üzerine çıkmıştı. Brent petrol 2014 yılının haziran ayından itibaren hızlı bir düşüş göstererek Ağustos 2015'te 40 USD seviyesine, Ocak 2016'da ise 30 USD'nin altına kadar inmişti. Bu düşüşten sonra 45-53 USD bandına yerleşen brent petrol bir yılı aşkın bir süredir bu aralıkta dalgalı seyretmekteydi. Bu yılın haziran ayında, 45 USD'nin altıyla yılın en düşük seviyesini gören brent petrol o tarihten beri yükseliş trendine girmiş bulunmakta. Son birkaç ayda ise yükselişi hızlanan brent petrol içinde bulunduğumuz ayda 63 USD'nin üzerine çıkarak Haziran 2015'ten beri en yüksek seviyesine ulaştı. Geçtiğimiz 6 yıl içerisinde dünyanın diğer önemli benchmark petroleri olan West Texas Intermediate (WTI) ve Dubai/Umman petroleri brent petrole paralel trendler gösterdi.

Dünyada petrol fiyatlarının 2014 yılının ortasından itibaren düşüş göstermesinin nedenleri ABD'de kaya petrolü üretiminin de etkisi ile arzın ve stokların hızlı bir şekilde yükselmesi ve başta beklentilerin ve potansiyelinin altında büyüyen Çin'in de etkisiyle petrol talebinin arz karşısında zayıf kalması olmuştur. 2017 yılına geldiğimizde ise bu durum tersine

dönmeye başladı. Son aylarda petrol arzı üzerinde baskı oluşturacak haberlerin peş peşe gelmesi ile ise petrol fiyatlarındaki yükseliş hız kazandı.

Petrol fiyatları son dönemde neden yükseldi?

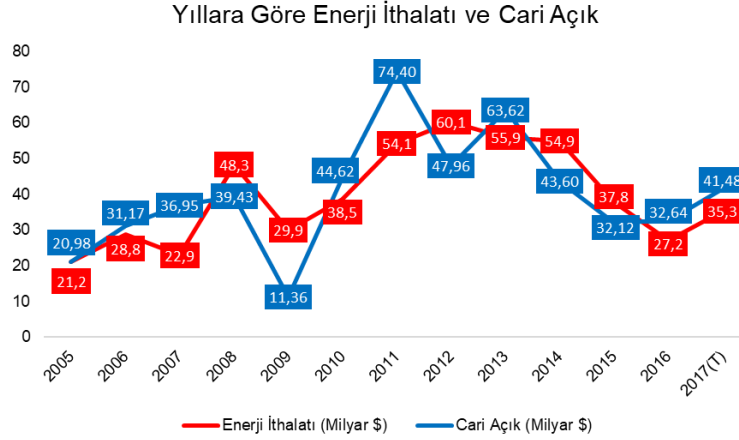
OPEC (Organization of Petroleum Exporting Countries) 2014 sonrası düşen petrol fiyatlarının karşısında arz kısıntısına gitmişti. OPEC'in 30 Kasım'da gerçekleştireceği toplantıda Mart 2018'de sona erecek olan kısıntıları sene sonuna kadar uzatması bekleniyor. Suudi Arabistan'dan geçtiğimiz dönemde arz kısıntısının uzatılması yönünde açıklamalar gelmiş ve bu açıklamalar Rusya tarafından desteklenmişti. Bu açıklamalar ve Suudi Arabistan'da bu ay gerçekleştirilen yolsuzluk operasyonlarının etkisi ile OPEC'in arz kısıntısını uzatması ve 2018 yılında petrol arzının düşük kalması bekleniyor. Diğer bir yandan başta gelişmekte olan ekonomilerin öncülüğünde önümüzdeki yıllarda petrol talebinin artmaya devam etmesi beklenmektedir. Yükselen talebe rağmen, petrol arzının aynı doğrultuda yükselmeme ihtimali kuvvetlenmesi geçtiğimiz aylarda petrol fiyatları üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturdu.

Arz talep dengesindeki bozulma ile beraber son dönemde üst üste gelen siyasi belirsizlikler petrol arzı üzerinde tehdit olarak algılandığı için fiyat artışını destekledi. Yemen'le yaşanan krizin İran Suudi Arabistan ilişkilerine etkileri, referandum nedeniyle Kuzey Irak petrolünün ihracında kesinti olma ihtimalinin artması Orta Doğu'da petrol üretimi ve arzı üzerinde baskıya neden oldu. Bu gelişmelerle birlikte, Kasım ayı başında dış borçlarını yeniden

yapılandıracağını açıklayan Venezuela'nın iflas riskinin artışı petrol üretimini ve tedarikini olumsuz etkileyeceği için petrol arzı üzerinde risk olarak algılandı. Son olarak, Nijerya'da bulunan ve ateşkes sağlanmadan önce petrol rafinerilerine de saldırılar düzenleyen terör örgütü Niger Delta Avengers'ın Kasım ayı başında ateşkesi feshettiğini açıklaması petrol arzı üzerinde tehdit oluşturdu.

Tüm bu gelişmelerin yanı sıra önümüzdeki yıllarda ABD kaya petrolü üretim miktarı da arz talep dengesini ve petrol fiyatlarını etkileyecektir.

Yükselen petrol fiyatlarının Türkiye'ye etkileri nelerdir?

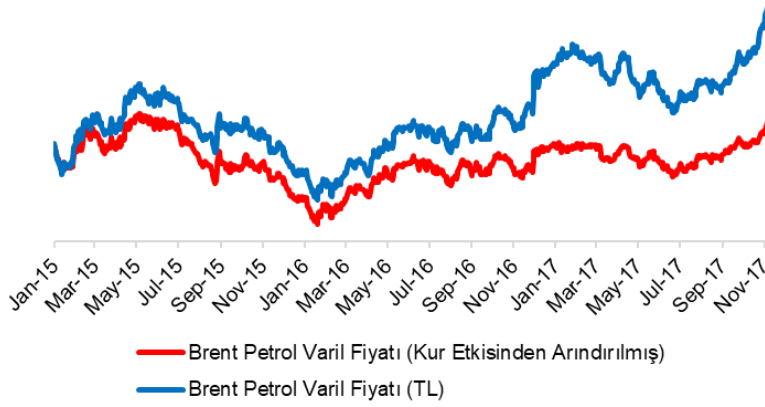

Türkiye enerji ithalatçısı bir ülke olduğu ve enerji ithalatı dış ticaretinde önemli bir yere sahip olduğu için petrol fiyatları hem karar alıcılar hem de şirketler tarafından yakından takip edilmesi gereken alanlar arasındadır. Petrol fiyatlarının yükselmesi enerji ithalatını USD bazında yukarıya taşıyarak cari açık üzerinde cari açığı arttırıcı bir baskı oluşturmaktadır. Eğer 2018 yılında

OVP'de belirtilen büyüme hedefleri gerçekleşirse ve Brent petrol varil fiyatı ortalama 65 USD olması durumunda (OVP beklentisi 54,5 USD), ham petrol ithalatının beklenenden 2,2 milyar USD fazla gerçekleşme ihtimali vardır. Bu durum aynı miktarda petrolü daha pahalıya alacağımız anlamına gelir ve cari açık üzerindeki baskıyı daha da arttıracaktır. Bununla beraber üretimdeki enerji maliyetleri üzerinde de yukarı yönlü baskı oluşmasına ve maliyet enflasyonu riskine neden olma ihtimali vardır.

Ayrıca, yükselen petrol fiyatlarının birçok sektör üzerinde etkisi vardır. Enerji maliyetleri tüm sektörler için yükselirken, petrolü hammadde olarak kullanan plastik, kauçuk gibi sektörlerin veya yakıt olarak kullanan havacılık, lojistik gibi sektörlerin hammadde maliyetleri yükselebilir. Lojistik maliyetlerinin yükselmesi dolaylı olarak birçok sektör ve firma üzerinde baskıya neden olabilir. Bunlarla birlikte, yüksek petrol fiyatlarının dolaylı olarak hane halkının alım gücü üzerinde oluşturacağı baskı iç talebin, büyümenin ve şirket karlılıklarının olumsuz etkilenmesine neden olabilir.

Petrol Fiyatı Üzerindeki Kur Etkisi

Son dönemde TL'nin USD karşısında değer kaybetmesi, petrol fiyatlarının TL olarak daha da artmasına ve bahsedilen olumsuz etkilerin daha da hissedilir olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle petrolde USD bazında yaşanan düşüşler petrolün TL

bazında fiyatına kısmi olarak yansımaktadır. Artışlar ise TL bazında daha da yüksek gerçekleşmektedir. Bu durum enerji ve benzin fiyatlarına olumsuz yansımaktadır. Petrol fiyatları yükseldiğinde enerji ve benzin fiyatları, petrol fiyatları düştüğünde düştüğünden daha fazla yükselmektedir.

Not: Bu yazıda yer alan tüm veriler ve emtia fiyatları 10 Kasım 2017 ve öncesine aittir.